

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Важлива роль у економічному розвитку України відводиться розвитку промисловості. На сьогоднішній день промисловість України представлена діяльністю значної кількості галузей, серед яких провідне місце займає машинобудування. Машинобудування України об'єднує 11267 підприємств, з яких 146 – великих, 1834 – середніх та 9287 – малих. У машинобудуванні зосереджено понад 15% вартості основних засобів, близько 6% оборотних активів вітчизняної промисловості та понад 22% кількості найманих працівників [3].

Світова фінансово-економічна криза, яка охопила країну наприкінці 2008 року істотно вплинула на стан вітчизняних підприємств, а особливо машинобудівних. Наслідком такого впливу стало значне скорочення обсягів виробництва та збуту машинобудівної продукції, що, у свою чергу, зумовлено скороченням зовнішнього попиту на продукцію галузі, відсутністю обігових коштів для розвитку та розширення виробництва, зростанням заборгованості по заробітній платі. Істотно знизився попит на продукцію машинобудування на внутрішньому ринку, що, насамперед, пов'язано зі зниженням купівельної спроможності вітчизняних споживачів. Таким чином, у результаті скорочення попиту на продукцію машинобудування, в умовах погіршення умов кредитування та нестачі ліквідності виробники, в першу чергу, намагаються реалізувати продукцію, що знаходиться в наявності на складах без нарощування обсягів виробництва [3-4].

Негативні тенденції спостерігаються і у зовнішньоекономічній діяльності машинобудівних підприємств. Незважаючи на те, що машинобудівна галузь в Україні є експортоорієнтованою, її експорт є недиверсифікованим і припадає переважно на країни СНД. У 2009 році спостерігалось різке скорочення інвестиційної активності машинобудівних підприємств на основних ринках збуту, що призвело до зменшення експорту продукції машинобудування на 37% (до 6,89 млрд. дол. США). У першій половині 2010 року, за рахунок поступового відновлення інвестиційного попиту на зовнішніх ринках експорт продукції машинобудування, у порівнянні з відповідним періодом попереднього року, зріс більш ніж на 40% (до 3,94 млрд. дол. США) [4]. У докризовий період зростанню імпорту машинобудівної продукції,

насамперед, сприяв розвиток програм банківського кредитування, а тому внаслідок різкого скорочення кредитних ресурсів у 2009 році її імпорт зменшився майже на 66% (тобто до 9,1 млрд. дол. США). У 2010 році обсяги імпорту зазначеної продукції зросли на 32,3% (до 4,67 млрд. дол. США) [5-6].

Незважаючи на позитивні зрушення у діяльності авіакосмічних підприємств, підприємств з виробництва енергетичного устаткування, важкого і транспортного машинобудування, стан галузі у цілому не відповідає сучасним вимогам як вітчизняної так і світової економіки. Серед основних проблем, притаманних вітчизняному машинобудуванню варто виділити такі: невідповідність галузі та структурування підприємств умовам вільної конкуренції на внутрішньому й зовнішньому ринку, щодо здатності швидко створювати та освоювати серійне виробництво конкурентоспроможної продукції; недостатня платоспроможність споживачів; недосконалість механізму кредитування виробників і споживачів продукції та високі кредитні ставки; недостатня ефективність механізму часткової компенсації вартості складної техніки та фінансового лізингу; нерозвиненість ринкової інфраструктури (відсутність реального моніторингу, дистриб'юторської системи, фірмового технічного обслуговування); застарілість основних фондів, низький їх технічний рівень, відсутність обладнання придатного до переналагодження без значних витрат для впровадження ресурсозберігаючих технологій; низький кадровий потенціал; невідповідність діяльності вітчизняних підприємств вимогам ринкового середовища тощо.

Відповідно до звіту *Ukrainian economic trends forecast*, підготовленого фахівцями аналітичної групи, у 2011 році вітчизняні машинобудівні підприємства відіграватимуть роль одного з головних драйверів зростання обсягів промислового виробництва країни. Протилежними є висновки аналітиків ІК Astrum Investment Management, за словами яких, темпи зростання обсягів виробництва в галузі знизяться (приблизно до 15%). До закінчення 2013 року, зазначають фахівці Мінпромполітики, по обсягах виробництва галузь досягне докризового максимуму. Натомість, незалежні експерти схильні вважати, що це станеться не раніше 2014-2015 років [6].

За словами окремих аналітиків, розкриття потенціалу вітчизняних машинобудівних підприємств можливе, перш за все, при активізації їх інвестиційно-інноваційної діяльності, стан якої є незадовільним, та потребує фінансової підтримки. Сучасна структура фінансування робіт з освоєння нової техніки здебільшого здійснюється за рахунок власних коштів та виглядає наступним чином: 65% – власні кошти підприємств, близько 20% – кредитні ресурси, 7% – бюджетне фінансування, 3% – іноземні інвестиції, 5% – приватний капітал [4].

Згідно Державної програми розвитку машинобудування на 2006-2011 роки, передбачається бюджетне фінансування науково-дослідної діяльності та проектно-конструкторських робіт з впровадження новітньої техніки у розмірі 271,5 млн. грн. Оскільки обладнання у більшості галузях вітчизняної промисловості зношено на 60-90%, реалізація заходів Державної програми розвитку спрямовуватиметься на суттєве оновлення парку устаткування, що сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності та збільшенню виробничих потужностей. Основні напрями інноваційного розвитку повинні базуватися на інтелектуалізації виробництва машин та устаткування, використанні високих інформаційних технологій, а також творчості та стратегічній орієнтації як інженерно-технічних працівників так і управлінців [1]. У проекті Програми розвитку машинобудування на 2012-2017 роки окреслено такі пріоритетні напрямки розвитку галузі: подолання техніко-технологічного відставання від провідних країн світу, підвищення рівня науково-технічних розробок у машинобудуванні, зростання інноваційної активності машинобудівних підприємств, створення умов для значного збільшення обсягів випуску високотехнологічної продукції. Необхідний обсяг фінансування Програми за рахунок коштів державного бюджету становитиме 923,3 млн. грн. Решту бюджету повинні скласти власні і залучені кошти організацій [2].

На наш погляд, управління машинобудівними підприємствами в сучасних умовах, насамперед, має бути спрямоване на збільшення надходження фінансових ресурсів, зменшення поточних витрат та зростання обсягів реалізації продукції. Не менш важливу увагу слід приділити розвитку наукоємних та високотехнологічних виробництв. Зокрема, успішний розвиток машинобудування в Україні може бути забезпечений через підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку. Для цього, у першу чергу, необхідно забезпечити високу якість машинобудівної продукції, її надійність, екологічність та довговічність. Не менш важливим завданням розвитку машинобудівної галузі є компенсація вибуваючих потужностей за рахунок завершення вже початого будівництва, а також закриття чи реконструкція нерентабельних підприємств.

1. Державна програма розвитку машинобудування на 2006-2011 роки [Текст].: Офіційний вісник України, 2006. – №16. – С. 136-144.
2. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.07.2008 р. N 947-р Про схвалення Концепції проекту Загальнодержавної цільової економічної

програми розвитку промисловості на період до 2017 року. 3. Барташевська Ю.М. Розвиток машинобудування України: стан, проблеми, перспективи / Ю.М. Барташевська // Європейський вектор економічного розвитку. – 2010. – №1. – С.19-25. 4. Літвінов Є.І. Здобуття конкурентних переваг у глобальній економіці // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. – 2008. – №4. – С.120-128. 5. Веб-сторінка Державного комітету статистики-www.ukrstat.gov.ua 6. Веб-сторінка Міністерства промислової політики України-<http://industry.kmi.gov.ua>.

Н.О. Цигилик

студ. групи ЕФІМ-11

Науковий керівник – к. е. н., доц. каф. фінансів Скоропад І.С.

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Важливою передумовою виходу України із затяжної економічної кризи є забезпечення ефективного і прозорого процесу використання бюджетних коштів. Вагомим елементом цього процесу є бюджетне планування.

Бюджетне планування є складовою загальнодержавного економічного планування. Рівень його організації, наукова обґрунтованість планових показників бюджету, їх збалансованість значною мірою визначають економічний і соціальний розвиток як окремих регіонів, так і держави в цілому [3, с. 383]. І тому, ми можемо сказати, що питання бюджетного планування в Україні було і надалі залишається важливим та актуальним.

Бюджетне планування – це комплекс організаційно-технічних, методичних та методологічних заходів з визначення доходів і видатків бюджетів на всіх стадіях бюджетного процесу. Бюджетне планування – це централізоване розподілення й перерозподілення в процесі складання і виконання бюджету сукупного суспільного продукту і національного доходу по всіх ланках бюджетної системи і за видами фінансових планів на основі державного плану соціально-економічного розвитку України [2, с. 133].

Можна виділити такі основні завдання бюджетного планування в Україні:

- забезпечити необхідні макроекономічні пропорції розвитку держави;